

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ

Εργαστήριο Περιβαλλοντικής Αρχαιολογίας

Ανδρονίκη Δριβαλιάρη

Τμήμα Μεσογειακών Σπουδών

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

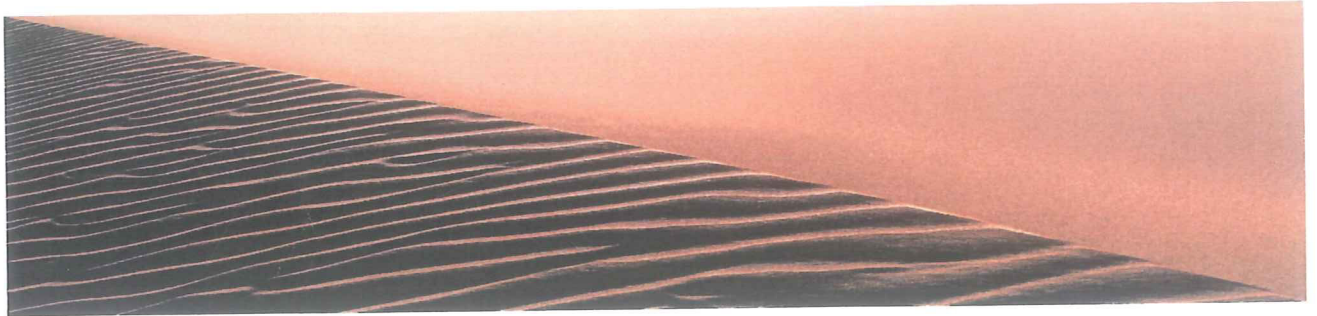
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

«ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ»

ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ;

ΜΕ ΠΟΙΕΣ ΑΛΛΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΣΥΝΔΕΕΤΑΙ;

ΤΙ ΔΕΔΟΜΕΝΑ

ΨΑΧΝΟΥΜΕ ΝΑ ΒΡΟΥΜΕ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ

«ΑΡΧΑΙΟ-ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ» ΕΠΙΣΤΗΜΗ

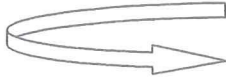
ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΙ;

- ΠΟΥ ΘΑ ΤΑ ΒΡΟΥΜΕ;
- ΠΩΣ ΘΑ ΤΑ ΑΝΑΛΥΣΟΥΜΕ;
- ΠΩΣ ΘΑ ΤΑ ΕΡΜΗΝΕΥΣΟΥΜΕ;

Η λογική ανάπτυξης του μαθήματος ακολουθεί μια πορεία ανάλυσης,

η οποία:

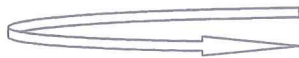
1. Ξεκινά με την κατανόηση εννοιών βάσης για το φυσικό περιβάλλον, μεθόδων και τεχνικών ανάλυσης,

(1) κατ' αρχήν μεμονωμένα

(2) και

(3) κατά δεύτερο λόγο σε συνδυασμούς.

2. Παρουσιάζει διευρυμένα έννοιες,

όπως

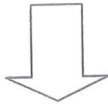
3. φυσικό περιβάλλον,

4. οικοσυστήματα,

5. φυσικός πλούτος και κληρονομιά ενός τόπου,

6. άνθρωπος

συσχετίζοντας

τις παραμέτρους μεταβολής των εξωτερικών συνθηκών (κυρίως φυσικούς)

και

τους συντελεστές διαμόρφωσης και ανάπτυξής τους (κυρίως πολιτισμικούς).

7. Παρουσιάζει τη χρονολογική τοποθέτηση γεγονότων, φυσικών φαινομένων και των αλλαγών τους, κρίσεων και διαβαθμισμένων μεταβολών, εντάσσοντάς τις σε ένα πλαίσιο συνεχούς και αναπροσαρμοζόμενης διαδρομής στο χρόνο και στο χώρο.

8. Οδηγεί στο τελικό ζητούμενο που είναι βέβαια η τοποθέτηση του ανθρώπου μέσα στο φυσικό του χώρο και η εξελικτική του πορεία μέσα σ' αυτόν, συνήθως κάτω από μεταβαλλόμενες περιβαλλοντικές συνθήκες.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Τι αναλύει και σε τι προσδοκά η περιβαλλοντική αρχαιολογία ;

α) να αναλύσει στοιχεία για το περιβάλλον στο παρελθόν,

β) να γνωρίσει τις φυσικές συνθήκες διαβίωσης του προϊστορικού ανθρώπου,

γ) να κατανοήσει τους μηχανισμούς προσαρμογής του σε μεταβαλλόμενες συνθήκες,

δ) να αναδείξει τις πολιτισμικές αξίες τύπων οικοσυστημάτων.

2. Ποιες μεθόδους χρησιμοποιεί;

α) υπαίθρια εργασία, εργαστηριακή ανάλυση.

β) παλαιολογική προσέγγιση, οικονομία, ...

3. Τι είναι περιβάλλον;
4. Πως αντιλαμβανόμαστε το περιβάλλον σήμερα και τι παραμέτρους χρησιμοποιούμε για να το χαρακτηρίσουμε;
5. Στρατηγικές προσαρμογής του σύγχρονου ανθρώπου σε μεταβαλλόμενες συνθήκες (ενδεικτικά).
6. Πως αντιλαμβανόταν το περιβάλλον του ο προϊστορικός και πρωτοιστορικός άνθρωπος;
Ενδεχόμενες στρατηγικές προσαρμογής του σε φυσικές αλλαγές.
7. Ευρύτερη προσέγγιση του όρου «περιβαλλοντική αρχαιολογία».
8. Με ποιες επιστήμες συνδέεται.
9. Μεθοδολογίες.

Ι . ΣΥΜΒΟΛΗ της ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ στην
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ έρευνα.

1. Το ενδιαφέρον στην Αρχαιολογία/Προϊστορία
(γεωργία, παλαιοοικονομία, ...)

1.1. Φυσικό περιβάλλον εγκατάστασης.

1.2. Χρήσεις γης (γεωργία, κτηνοτροφία).

1.3. Καλλιέργειες και οικιστικές φάσεις.

1.4. Εκμετάλλευση φυσικών πόρων (Υλοτομία, αλιεία, κυνήγι,...).

1.5. Συνθήκες διαβίωσης (διατροφή,...).

1.6. Τρόποι αποθήκευσης.

1.7. Μεταναστεύσεις πληθυσμών.

2. Εξειδικευμένη θεματική προσέγγιση τεχνικών που οδηγούν σε κατανόηση των ανωτέρω συνδυαστικά.

1) στρωματογραφία

2) γεωμορφολογία

3) αρχαιοβοτανική

4) παλυνολογία

5) αρχαιοζωολογία

II. ΥΛΙΚΑ και ΜΕΘΟΔΟΙ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ

ΤΕΧΝΙΚΕΣ

1. Έρευνα πεδίου.

- Χαρακτηρισμός εδαφών-ιζημάτων
- Βλάστηση, Υδρολογία, Γεωμορφολογία,...

2. Δειγματοληψία.

- Αποθέσεις ανόργανου και οργανικού περιεχομένου.

- Μικροαπολιθώματα (γύρη, σπόροι, διάτομα, ..).

- Βιολογικά υπολείμματα (καρποί, σπόροι, μαλάκια, κάρβουνα, οστά, ...).

- Στρατηγικές δειγματοληψίας (εκτός, εντός ανασκαφικού χώρου, ...)

3. Ανάλυση.

- Φυσικές μέθοδοι.
- Χρονολόγηση (C^{14} , Pb, Sr,..).
- παλαιοκλίμα (ισότοπα,...).

- Μέθοδοι ανάλυσης φυτικών και ζωικών λειψάνων.

4. Ερμηνεία.

- Με βάση κυρίως συγκριτικές μεθόδους.

- Προσομοιώσεις, στατιστική ανάλυση,...

- Μοντέλα.

III.

ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

ΚΑΙ

(ΠΑΛΑΙΟ)ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΑΛΛΑΓΕΣ

1. Παλαιοκλίμα.
2. Διαμόρφωση (παλαιο)τοπίου (βλάστηση, γεωμορφολογία,...).
3. Παλαιοεδάφη.
4. Παλαιουδρολογία.
5. Μεταβολές στάθμης θαλάσσης, παλαιοακτές.
6. Φυσικές καταστροφές (εκρήξεις ηφαιστειών, πυρκαγιές, σεισμοί, πλημμύρες,...).

IV. ΣΥΝΔΥΑΣΜΕΝΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΤΕΧΝΙΚΩΝ-

ΕΡΜΗΝΕΙΕΣ

1. Παλαιοοικολογική προσέγγιση.
 - Συνδυασμός τεχνικών (π.χ. χρονολόγηση, ισότοπα, γύρη, μαλάκια, σπόροι, κάρβουνα,...).
2. Παλαιοεθνολογική προσέγγιση.
 - Συνδυασμός τεχνικών (π.χ. χρονολόγηση, οικιστικές φάσεις, χρήσεις γής, διατροφικές συνήθειες, ταφικές συνήθειες,...).
3. Παλαιοκοινωνιολογική προσέγγιση.
 - Συνδυασμός τεχνικών (π.χ. χρονολόγηση, παλαιοκοινωνίες και παλαιοπεριβάλλον, περιβαλλοντικές κρίσεις, καταστροφές, εξαφανίσεις, μεταναστεύσεις,...).

V. ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΗ και ΧΩΡΟΓΡΑΦΙΚΗ εξέλιξη

(ανθρώπου-φυσικού περιβάλλοντος)

1. Χρονολογικές φάσεις εξέλιξης.
 - Παλαιολιθική, Νεολιθική, Εποχή Χαλκού, Σιδήρου, ...
2. Χωρογραφική κατανομή.
 - Συσχετισμοί διαχρονικής διαφοροποίησης (κατοίκηση, καλλιέργειες, χρήσεις γης, ...) Ευρώπη, Δυτική, Ανατολική Μεσόγειος.
3. Ειδικές περιπτώσεις (case histories).
 - Ευρώπη, Μεσόγειος, Ελλάδα.

Ενδεικτική βιβλιογραφία.

1987, E. Harris, Principles of archaeological stratigraphy

1985, J.-C. Miskovsky, H. Curien, Geologie de la Prehistoire

1997, J.-J. Lowe and M. C. Walker, Reconstructing Quaternary
Environments.

1985, A. Pelletier, L'Archeologie et ses methods

1986, M. Joukowsky, Field Archaeology

1990, J. Green, Maritime Archaeology

1988, I.G. Simmons, Changing the Face of the Earth. Culture,
Environment, History.

.....
.....